

виготовлення сценічного костюма; самостійне додаткове вивчення питань тематики дисципліни за списком рекомендованої літератури; наукові дослідження; підготовка матеріалу для виступу на наукових студентських конференціях і науково-методичних семінарах; участь у художніх виставках; співпраця з хореографічними, музичними, вокальними, театральними колективами.

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що полікультурна освіта майбутніх викладачів циклу мистецьких дисциплін спрямована на формування розуміння і поваги до загальнолюдських цінностей, де особлива увага приділяється розвитку толерантності особистості, яка готова до діалогу з іншими людьми і народами. Народний костюм у зазначеному аспекті виступає як засіб, який дозволяє віднайти такі методи і принципи розумного зіставлення національного і інтернаціонального, взаємовпливу і взаємозбагачення, які можуть забезпечити самобутність і співробітництво в полікультурному середовищі.

Література: 1. Агадулін Р.Р. Полікультурна освіта: методолого-теоретичний аспект//Педагогіка і психологія. – 2004. - №3. – С. 18-29.; 2. Джуринський А.Н. Поликультурное воспитание: сущность и перспективы развития//Педагогика: 2002. - №10. – С.93-96.; 3. Леценко М.П. Європейський вимір і його значення для розвитку національних освітніх систем//Обдарована дитина. – 2008. - № 3. – С.10.; 4. Лощенкова І.Ф. Розвиток ідеї полікультурного виховання у світовій педагогічній думці//Педагогіка і психологія. – 2002. - № 1-2. – С. 68-77.; 5. Масол Л.М. Методика викладання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів/Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – С.35.; 6. Народний костюм як виразник національної ідентичності: Збірник наукових праць за ред. д-ра мист-ва М. Селівачова. – К.: ТОВ «ХІК», 2008. – 310 с., іл.; 7. Ніколаєва Т.О. Український костюм. Надія на ренесанс. – К.:Дніпро, 2005. – С. 3-20.; 8. Остапенко В.І. Особливості змісту освіти в умовах полікультурного середовища//Наукові записки. Вип. ХІІ. – К.: Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова, 2001. – С. 191.; 9. Роберт Херольд. Костюмы народов мира: Иллюстрированная энциклопедия. – М.:ЕКСМО-ПРЕСС, 2002. – С.3-10.; 10. Рудницька О.П. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навчальний посібник. – К.: «ЕксОб», 2000. – С.3-4.; 11. Султанова Лейла. Визначення сутності полікультурної освіти//Теоретико-методологічні засади моделювання навчально-виховних систем у педагогічних закладах освіти: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції/Редактор В.І.Панченко. – К.: ПВТП «LAT & K», 2009. – С.23-24.; 12. Шевнюк О.Л. Історія костюма: Навч. посіб. – К.:Знання, 2008. – С.12, 14.; 13. Щолокова О.П. категорія діалогу в парадигмі мистецької освіти//Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів УІ мистецько-педагогічних читань пам'яті О.П. Рудницької. – Чернівці: Зелена Буковина, 2010. - С.53.

УДК 374,7 (498)

Маріуц І.О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, аспірант

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В РУМУНІЇ

У статті характеризується розвиток освіти дорослих в Румунії. Розглядаються проблеми освітньої політики, професійного розвитку, індивідуальних потреб у контексті соціальних умов. У статті надається інформація про застосування міжнародних програм освіти дорослих.

Ключові слова: освіта дорослих, освіта дорослих в Румунії, міжнародні програми освіти дорослих.

Актуальність. Проблема освіти дорослих за рубежом стала предметом дослідження українських науковців Давидова В. (Швеція), Огієнко О. (Скандинавські країни), Григор'єва Т. (Великобританія).

Неперервна освіта дорослих стала характерною тенденцією в міжнародному освітньому просторі в кінці ХХ століття після прийняття концепції освіти впродовж життя, яка була сформульована у 1972 році у доповіді Міжнародної комісії ЮНЕСКО, як принцип, покладений в основу організації системи освіти для надання кожному індивіду можливості вчитися протягом усього життя.

Зарубіжний досвід підтверджує, що формальні освітні системи не можуть забезпечити пізнавальні потреби громадян, які виникають у зв'язку зі швидкими технічними, соціальними та економічними змінами в суспільстві, тому суттєвого впливу набуває підтримка і розвиток неформальної освіти. Асамблея Ради Європи розробила рекомендації "Про неформальну освіту", в якій підтверджується, "що неформальна освіта є важливою частиною концепції неперервного навчання, що дає молоді й дорослим можливість виробляти погляди й набирати навички й уміння, які є обов'язковими для адаптування в постійно змінюваному середовищі".

Розвинені країни Європи першими почали реформувати власні системи освіти з метою їх адаптації до нових вимог, які викликані суспільним розвитком: новим ринком праці, розвитком інформаційного суспільства, глобалізацією тощо. В країнах Західної Європи відмічаються значні успіхи у досить якісному навчанні нової генерації в системі формальної та неформальної освіти, яка охоплює усі вікові категорії.

Водночас певний інтерес для української педагогіки, громадськості становить досвід розвитку освіти дорослих в країнах, що вже інтегрувались в ЄС, зокрема Румунії. Проблемам освіти дорослих в Румунії присвячені праці таких румунських вчених, як Д. Густі, Петре Андреї, С. Радулеску Мотру (Dimitrie Gusti, Petre Andrei, C. Rădulescu Motru). Особливий інтерес становить стаття Ліліани Езехіл "Короткий опис освіти дорослих в Румунії: психолого-педагогічні перспективи", в якій розглянуто проблеми розвитку і становлення сучасної освіти для дорослих в Румунії, опис історії освіти дорослих в Румунії, становлення нового суспільного та освітнього клімату в пост-революційний період.

Мета. Опираючись на дані, наведені румунськими дослідниками, охарактеризуємо тенденції розвитку освіти дорослих в Румунії.

У період після соціальної революції, що відбулася у грудні 1989 року, в Румунії почався процес великих реформ, які торкнулися усіх сфер життя – економічної, соціальної, культурної та політичної. Розпад комуністичної системи соціальних відносин та встановлення відносин ринкової економіки мали і досі мають важливе значення для визначення життєвої та професійної поведінки населення країни.

Характерною рисою розвитку Румунії на даний момент є те, що вона знаходиться на завершальному етапі переходу від комуністичного соціально-економічного ладу до нового, основою якого є ринкова економіка та вдосконалення системи державного устрою відповідно до Європейських стандартів. [1]

Ці глибокі зовнішні та внутрішні структурні зміни створюють реальні проблеми для системи освіти країни, головне завдання якої знайти найбільш підходящі шляхи та методи індивідуального навчання дорослої людини щоб задовольнити комплекс вимог, висунутих румунським суспільством, що постійно еволюціонує.

Найважливіші документи були розроблені детально у 1989 році, відносно внутрішньої політики, приводом для дискусій стала необхідність заміни різних соціальних позицій та поведінки, як фундаментальний фактор соціальних змін.

Прихильники таких змін усвідомлюють, що для того, щоб отримати необхідні умови, відкоректованими повинні бути не лише складові освіти дорослих, важливою є модернізація методології як фактора лібералізації та покращення відносин між викладачем та студентом.

У рамках протікання процесу реформування системи освіти все починається з необхідності збереження та підтримки культурних цінностей, традицій, позитивного досвіду румунських шкіл та послідовним і творчим втіленням Європейських культурних цінностей. [2]

Перші школи (перші курси для дорослих) були засновані в Ясах у 1860 та в Бухаресті 1867. В цей самий час виникла Навчальна Спілка для громадян Румунії, яка організувала декілька шкіл для дорослих.

Водночас розвиток у XIX столітті законодавчої бази про молодшу школу та початкову педагогічну освіту активізує роботу шкіл для дорослих.

Кінець XIX та початок XX століття характеризується виникненням першої соціально-педагогічної роботи. Утверджується мета освіти дорослих – з одного боку задовольнити потреби людства, з іншого – допомогти зрілій особистості розвивати відповідальність та адаптуватися до соціальних вимог.

На початку 20 століття різні румунські соціологи (Д. Густі, Петре Андреї (Dimitrie Gusti, Petre Andrei) та психологи (С. Радулеску Мотру (C. Rădulescu Motru) виявили особливий інтерес до освіти дорослих. Їх зацікавила зміна суспільної думки, ріст культурного рівня відомих людей, розкриття та розвиток можливостей, що можуть допомогти особистості задовольнити суспільні та професійні потреби. Протягом цього ж періоду Спіру Гарет (Spiru Haret - високопоставлена особистість в румунській культурі, міністр народної системи освіти в докомуністичні передкомуністичні часи) організував перші гуртки для шкільних вчителів, метою яких була організація курсів з ліквідації неписьменності, особливо в сільській місцевості.

Протягом періоду встановлення комуністичного ладу у 1948 був прийнятий Закон «Про освіту», що включав деякі моделі, які відповідали традиційним підходам, але в визначальним фактором була глибока ідеологізація освіти в цілому. Яскравим показником цього періоду було створення системи культурної та професійної освіти.

У 1972 році вийшов Закон «Про професійне навчання», що визначав професійне навчання та був обов'язковим для кожного працівника (один раз на 5 років). [3]

Отже, можемо зробити висновки, що друга половина 20 століття відзначена впливом комуністичної ідеології на систему освіти Румунії. Цей вплив є помітним у буденній та професійній поведінці людей: у пасивному та підозріливому відношенні, у страхі до самовираження та інноваційної діяльності, у негативному ставленні до людей, що вносять зміни, у демонстрації консервативності.

Такі особливості залишили свій слід на формуванні особистості і досі породжують негативні наслідки в освітній галузі та виробничих відносинах. Також, більше 10 років система освіти Румунії була об'єктом проведення програми фундаментальних реформ. Існує велика кількість досліджень, які доводять той факт, що взаємовідносини викладача зі студентом мають широкий спектр дослідження та вдосконалення.

Зважаючи на це, доцільним є взаємозв'язок у випадку укладання різноманітних трудових договорів, коли зарубіжний роботодавець згодний запропонувати роботу швидше молодому спеціалісту, навіть якщо він не має досвіду роботи, але проявляє кращі розумові здібності та більш сприйнятливий до змін. Коли ми робимо певні висновки, беремо до уваги:

- зверхнє ставлення керівника до підлеглого, викладача до його студентів (учнів);
- сприяння авторитарному стилю управління, що централізується на лідерів;
- побоювання працівників оприлюднювати власні рішення та брати на себе відповідальність за ці рішення;
- недостатнє заохочення оригінальності, творчості, креативності працівників/студентів.[4]

Такі прояви стримують свободу думки, самовираження та сприяють розвитку певної протидії на зміни у поведінці, що серйозно впливають на соціально-економічні процеси реорганізації, в яких Румунія була задіяна більше ніж десять з половиною років.

3 грудня 1989 року суспільна, економічна та освітня політика зазнала фундаментальних реформ.

Ситуація в освіті лібералізувалась на всіх рівнях, відносини між викладачем та студентом, вчителем та учнем стали менш напруженими, націленими на співпрацю, теплішими.

У державному звіті за попередні роки підкреслюється особливе занепокоєння державних службовців та працівників навчальних закладів, що викликане організацією системи освіти Румунії таким чином, щоб вирішити протиріччя між навчанням та вихованням і створити сприятливі умови для усунення найвагоміших перепон у навчальному процесі.

Крім того, існує ряд конкретних фактів, які доводять ефективність зусиль, спрямованих на зменшення явищ соціальної ізоляції, хоча і визнано, що деякі соціальні категорії страждали від дискримінації (наприклад, національні меншини та безробітні).

Важливий крок вперед було зроблено за рахунок розробки та модернізації широкої мережі професійних консультаційних та орієнтаційних центрів, в рамках яких пропонуються курси, що стосуються мотивації у навчанні (особливо ці курси орієнтовані на безробітних людей). [5]

Ознаки розвитку істинної культури навчання у Румунії є очевидними у всіх професійних сферах. Цьому свідченням є постійно зростаюча кількість осіб, які приступили до навчання у вищому навчальному закладі з урахуванням того, що диплом не надає гарантії про працевлаштування.

З іншої точки зору, очевидним є той факт, що на період початку процесу реформування системи освіти відзначають, в першу чергу, підвищення інтересу до покращення якості освітніх послуг. Від освітніх закладів вимагається бути не лише постачальником освітніх послуг, але й забезпечити якість надання освітніх послуг.

Відповідно до нових суспільних умов під якісною системою освіти розглядається створення можливостей для всіх студентів не залежно від статі, походження чи місця проживання, отримати знання уміння і навички відповідно до стандарту освітніх досягнень.[6]

У змістовій частині системи освіти відбулася заміна кількісних критеріїв на якісні. Якщо раніше підлягав критиці надлишок навчальних курсів і програм, то тепер все частіше можемо почути про необхідність повернення до урізноманітненої структури, якій повинні слідувати одночасно психолого-поведінкова рішучість, економічні, соціальні, культурні умови та умови, що впливають з контексту.

Протягом останнього десятиліття детально розглядається можливість удосконалення результатів освітнього процесу. Загалом, зважаючи на те, що удосконалення результатів навчального процесу відображають як внутрішні потреби системи освіти, які визначаються поняттям «освітня рентабельність», так і зовнішні потреби, які формує ринок праці та система освіти.

У контексті неперервної освіти увесь процес, починаючи від початкової до безперервної підготовки вчителів, був переглянутий та вдосконалений.[7]

Нові моделі загальноосвітнього навчання вже впровадженні в навчальний процес: інтегроване навчання, полікультурна освіта, з метою тестування, класне керівництво, тестування рівня навчальних досягнень та ін. Це дозволить об'єднати навчальні програми та надати їм високої професійної ефективності.

Гостро постало питання необхідності встановлення нових перспектив для розвитку педагогічної освіти. Першочерговою стала проблема підготовки викладачів здатних пропонувати освітні послуги відповідно до вимог, які висуває суспільство; використовувати інновації в освітньому процесі; реалізувати новий підхід до проектування, управління та оцінювання в галузі освіти; бути ерудованим та розуміти особливості потреб студентів; набувати майстерності у спілкуванні зі студентами чи іншими суспільними партнерами пов'язаними освітнім процесом; ознайомитися з особливостями учнів і запропонувати психолого-педагогічні консультації на цій основі; бути готовим вступити в процес професійного самовдосконалення та навчання протягом життя.

Протягом останнього десятиліття викладацька діяльність рухається в напрямі до нового типу професіоналізації. Беручи до уваги цю точку зору, новим елементом для Румунії є конфігурація особистості викладача для дорослих. Така проблематика надолужує те, що до недавнього часу професія педагога асоціювалася виключно зі шкільною освітою. Останнім часом активно розвивається думка, відповідно до якої румунські вчені, що займаються процесом освіти дорослих, потребують чіткого навчання в галузі педагогіки і психології дорослих.[8]

Труднощі, які є результатом внутрішньої організації процесу, примножуються під впливом зовнішніх факторів, наприклад, вагомі зусилля прикладаються до розподілу фінансових ресурсів, необхідних для розвитку різноманітних навчальних програм освіти дорослих, не зважаючи на те, що й ринок праці потребує цих коштів нагально.

З іншого боку, постає велика проблема, що ці питання врегульовуються двома міністерствами: Міністерством освіти і науки та Міністерством праці, сім'ї та соціального захисту, дії яких іноді неузгоджені. Політика Міністерства освіти і науки концентрує свою увагу на освітньо-психологічних стратегіях навчання / розвитку людських ресурсів, в той час як інше міністерство зосереджується переважно на математичному компоненті освітніх програм.

Обидва міністерства взяли до уваги рекомендації Лісабонської конференції. Міністерство освіти і науки почало займатися «розвитком індивіда, який зміг би повністю реалізувати свій потенціал і прожити довге життя», в той час як Міністерство праці, сім'ї і соціального захисту концентрує більше уваги на «розвитку економіки, запевняючи, що трудові навички відповідають рівню економічного і технологічного розвитку суспільства». Так чи інакше, у зміст усіх цих програм закладені вище зазначені цілі, але різняться ступенем важливості залежно від того, хто виступає ініціатором програми.

Важливо відмітити, що програма реформи освітньої системи Румунії особливо бурхливого розвитку набула після 1998 року, що було спричинено рядом дій, позитивні результати яких стають видимими в усіх підсистемах освітньої системи і в усіх сферах, включаючи рівень освіти дорослих.[9]

Поява таких позитивних зрушень підкреслює той факт, що політичні та управлінські чинники, залучені в процес, розуміли всю складність здійснюваних дій і потребу корелювати спільними зусиллями для того, щоб поліпшити існуючу ситуацію.

Навіть при зміні форми правління, варто розглядати динаміку змін в сфері освітньої системи, яка іноді спадає, але в цілому реальний успіх було досягнуто; такими є реалії сучасного розвитку системи освіти в Румунії загалом, і процесу освіти дорослих зокрема.

Деякі досягнення привернули нашу увагу:

- підвищення інтересу до забезпечення розвитку європейських стандартів та тривалості навчання;

- формування концепції інклюзивної шкільної та професійної освіти з метою взяти до уваги відмінності між людиною та їх групами, які на даний момент можуть мати різну інтелектуальні та навчальні здібності.

- інновація і модернізація тенденцій дидактичного процесу на всіх рівнях:

- а) на стратегічному рівні*

- навчання та розвиток людського потенціалу відповідно до нових вимог ринку робочої сили;

- перегляд концепцій, які лежать в основі плану дій програм освіти для дорослих;

- розробка і уточнення програм шляхом дослідження реальних інформаційних та навчальних потреб студентів;

- розробка проектування продуктів/результатів та детального розвитку навчального процесу;

- вдосконалення інформаційних послуг та ресурсів;

- уточнення та детальна регламентація статусу педагога у сфері освіти дорослих з метою реєстрації в Класифікаторі професій в Румунії;

- б) на змістовому рівні:*

- інформування студентів в певній галузі діяльності та розвиток різноманітних продуктивних навичок перестали бути єдиною ціллю навчального процесу, наразі особистісний розвиток, підвищення ініціативності та критичного мислення, оптимізація мовленнєвих навичок, сприяння колективній роботі також беруться до уваги;

- вибір змісту робиться на основі індивідуальних інформативних та навчальних потреб, на ряду з вимогами ринку праці;

- в) на рівні методології навчального процесу:*

- підвищення інтересу до інновацій та різноманітності методологій (критерій також відмічений за результатами досліджень, проведених Румунським національним дослідним центром, де висвітлено, що істотний відсоток викладачів, понад 29%, використовують інтерактивні матеріали та технічні методи в своїй професійній діяльності);

- інтенсифікація зусиль, спрямованих на покриття дефіциту викладачів психолого-педагогічного спрямування: шляхом впровадження різноманітних спеціальних навчальних модулів до існуючих навчальних програм підготовки майбутніх викладачів або шляхом організації професійних курсів на факультетах педагогічної і психологічної наук.

г) на рівні оцінки навчальних програм:

- удосконалення критеріїв, які використовуються в процесі оцінки навчальних результатів;
- фокусування на практичних навичках;
- винагороджування в процесі оцінювання досягнень зміни поведінки, яка не була б жорстокою чи інертною, а в той же час сприяла б відповідальності, співпраці та єдності, взаємодії, креативності, творчого потенціалу та ініціативності; [10]

В цьому місці важливо було б знов наголосити на тому, що досягнення, зазначені вище, проаналізовані в нашій статті лише з точки зору педагогічної прогностики. Таким чином, загальне уявлення, висвітлене в цій короткій презентації має на меті лише вказати частину аспектів, характерних для розвитку освіти дорослих в Румунії після 1989.

Висновки. Отже, освіта протягом життя виступає пріоритетом в освітній та навчальній політиці Румунії та являється шляхом відновлення корінного румунського суспільства. Слідуючи цій концепції у відповідь на Меморандум Ради Європи, виданий у 2000 році, була розроблена важлива стратегія розвитку системи освіти Румунії: Освіта впродовж усього життя – пріоритет освітньої політики в Румунії. Огляд основних повідомлень Меморандуму ЄС про освіту протягом життя.

На нашу думку, цей феномен є адекватним існуючій соціальній системі цінностей, був модифікований шляхом вилучення комуністичної організації та індивідуального переосмислення свободи для його виявлення та вираження. В такому новому контексті індивід може обрати максимум переваг для розкриття власного навчального потенціалу.

Розкриваючи цю перспективу, програми освіти дорослих можуть впровадити не лише соціальну користь, яка уможливить прогрес румунського суспільства, а також особисту вигоду, яку кожен зможе реалізувати шляхом задоволення індивідуальних досягнень, які особа відкриє і отримає користь від свого потенціалу.

Література: 1. European Council (2003). *The Implementation of permanent educational strategies in Europe. A report on the progress registered following the Council in 2000, regarding permanent education, elaborated by the European Training Foundation – ETF on the request of the European Council (3rd of October 2003)*; 2. Ministry of Education (2005). *Appendix to the Minister's order no 3928 from 21st of April 2005 regarding the quality of educational services within the higher education.*; 3. Ministry of Education (2005). *Trainer's status. Accessed from Internet on 20th September 2005, <www.edu.ro>*; 4. Ministry of Education (2005). *The status of the pedagogical practice mentor. Accessed on 28th of September, 2005 <www.edu.ro>*; 5. Neculau, A. (2004). *The adults' education: Romanian experiences. Iasi, Polirom Publishing House.*; 6. Petrescu, I.C. (1929). *School and life, Bucharest, House of Schools Publishing House*; 7. Sava, S. and Matache, M. (2003). *A portrait of adults' education in Romania. Accessed from Internet on 2nd of November 2005 <http://www.irea.uvt.ro/portreeng.doc>*; 8. Liliانا EZECHIL "A Short Presentation of Adult Education in Romania: A Psychopedagogical Perspective"; 9. Sava, S. (2001). *Adults' education in Romania: Educational, cultural and social politics. The volume of the first National Conference on Adults' Education, Timisoara, The Almanack of Banat Printing House.*; 10. Schifirnet C. (1997). *Changing Adults' Education. Bucharest, Fiat Lux Printing House.*

УДК 376.68

Бугасова Н. В.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, аспірант

РОЗВИТОК ОСВІТИ ІМІГРАНТІВ У ШВЕЦІЇ: ВІД ПІЛОТНОГО ПРОЕКТУ ДО ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ

У статті проаналізовано розвиток освіти іммігрантів у Швеції від пілотного проекту до державної програми. Досліджено місце і роль у цьому процесі навчальної програми "Шведська мова для іммігрантів", що стала важливим фактором соціальної адаптації іммігрантів у країні. Розглянуто організацію мовного навчання дорослих іммігрантів.

Ключові слова: освітня політика в сфері інтеграції іммігрантів, навчання для ринку праці, освіта дорослих, шведська мова для іммігрантів.

Актуальність. Освіта як соціокультурна інституція має реагувати на суспільні виклики сьогодення та майбутні потреби. Одним з таких викликів сучасного глобалізаційного світу є міграція населення і пов'язані з нею соціальні зміни, етнічне різноманіття та етнічна інтеграція. У всьому світі люди мігрують до більш економічно привабливих країн. Починаючи з 60-х років ХХ століття, мільйони мігрантів почали своє нове життя у Західній Європі (більшість прибули з країн Середземномор'я, у 80-ті роки – з Азії, Африки, пізніше з країн Східної Європи та колишніх республік СРСР). Західна Європа сьогодні представляє "іммігрантський континент" [9, 54]. Вчені інституту демографії та соціальних досліджень НАН України О.В. Позняк, Л.Я. Шишкіна, В.В. Свінцицький у статті "Прогнозування